

Račnovodstvo i finansijsko izveštavanje u javnom sektoru u zemljama članicama PEM PAL mreže

rezultati tematskog upitika

Elena Nikulina, Svetska banka, novembar 2012. godine

Osnovne činjenice u vezi upitnika

- Članovi ZPT su odgovarali na upitnik tokom oktobra 2012. godine, kao oblika pripreme za radionicu u Bakuu
- Svih **18** zemalja koje su predstavljene na radionici su odgovorile na upitnik, a njihovi odgovori su predstavljeni u izveštaju o upitniku
- **Teme koje su pokrивene upitnikom:**
 - Metodološka osnova računovodstva i finansijskog izveštavanja u javnom sektoru
 - Napredak kod uvođenja standarda računovodstva javnog sektora
 - Institucionalni okvir sistema računovodstva javnog sektora
 - Automatizacija računovodstva i finansijskog izveštavanja
 - Organizacija treninga za računovođe javnog sektora

Politike računovodstva javnog sektora: Opseg primene

- **Definicija i pokrivenost javnog sektora se razlikuje među zemljama.** **Centralni nivo države i opštinske budžetske institucije** su jedinstveno kod svih ispitanika posmatrane kao deo javnog sektora. Međutim, pojmovi kao što su **lokalni organi vlasti, agencije koje upravljaju vanbudžetskim fondovima, statutarna tela i javna finansijska i nefinansijska preduzeća**, u slučaju nekih zemalja nisu predstavljeni definicijom javnog sektora.
- **Zvanični kriterijumi za vršenje klasifikacije institucija koje pripadaju javnom sektoru postoje u slučaju 10 zemalja.** Da li odsustvo takvih kriterijuma stvara bilo kakve probleme zemljama koje ih nemaju?
- **Međunarodna praksa je zasnovana na principu da računovodstvene politike i standardi koji su specifični za javni sektor pokrivaju sve insitucije javnog sektora, izuzev javnih finansijskih i nefinansijskih preduzeća (kod kojih se pretpostavlja da će biti pokriveni računovodstvenim standardima koji se primenjuju u privatnom sektoru).** Ukupno je **15** zemalja potvrdilo da se ovaj princip poštuje u njihovim zemljama. **Albanija** još uvek nema zvanično odobrenu računovodstvenu politiku za javni sektor, dok su **Kazahstan** i **Kirgistan** приметили određene **specifičnosti** u to oblasti.

Račnovodstvene metode koje se koriste u javnom sektoru (1)

Zemlja	Trezor (Ministarstvo finansija) kod izvršavanja javnog budžeta	Tela koja su zadužena za lokalne budžete	Budžetske institucije	Agencije koje su zadužene za izvršavanje budžeta socijalne zaštite	Agencije koje su zadužene za izvršavanje budžeta zdravstvenog osiguranja	Ostale institucije javnog sektora
Albanija	MCA	MCA	MCA	A	A	A
Azerbejdžan	MCA	A	A	A	A	A
Belorusija	C	C	MCA	-	-	-
Bosna i Hercegovina	MCA	MCA	MCA	MCA	MCA	MCA
Bugarska	MCA	MCA	MCA	MCA	MCA	-
Hrvatska	C	MCA	MCA	MCA	MCA	MCA
Gruzija	C	C	A	C		A
Kazahstan	C	C	C	A	A	A
Republika Kirgiz	C	C	MCA	MCA	MCA	MCA
Makedonija	C	C	C	C	C	-
Moldovija	C	MCA	MCA	A	A	-
Crna Gora	MCA	C	MCA	C	A	MCA
Ruska Federacija	C	C	A	C	C	-
Srbija	C	C	C	C	C	A
Tadžikistan	C	C	MCA	C		
Turska	MCA	MCA	MCA			
Ukrajina	MCA	MCA	MCA	MCA	-	-
Uzbekistan	C	C	MCA	-	-	C

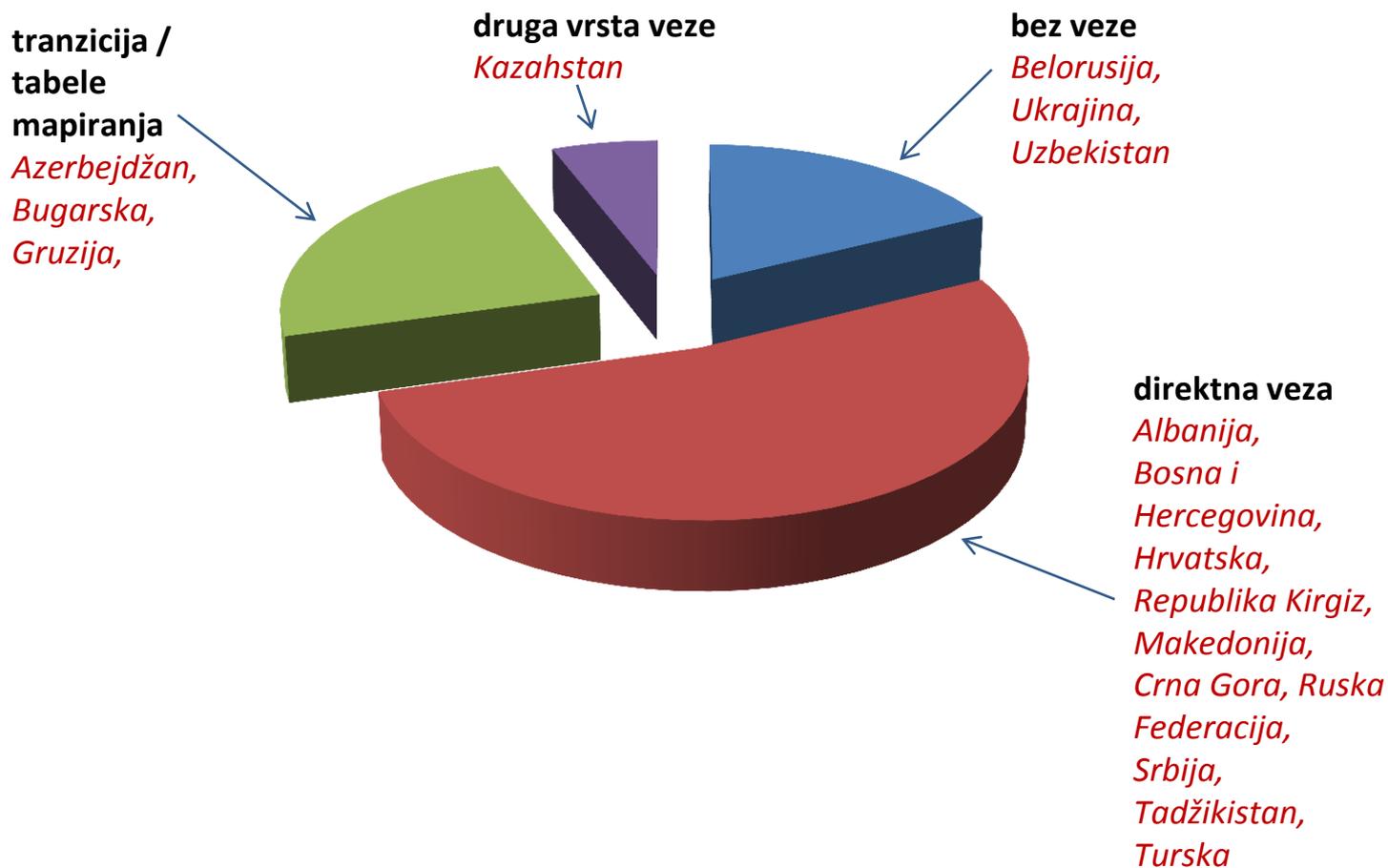
Računovodstvene metode koje se koriste u javnom sektoru (2)

- **Prihodi se obično beleže na gotovinskoj osnovi.** **Bugarska** je jedina zemlja koja prihode beleži na akrulnoj/obračunskoj osnovi.
- U slučajevima gde se koristi modifikovani gotovinski ili akrulni/obračunski metod, **najtipičnije informacije koje se beleže u okviru gotovinskih tokova su obaveze i sredstva.**
- **Priručnik GFS2001 se koristi za izradu fiskalnih izveštaja za potrebe MMF u slučaju 15 zemalja.** **Makedonija** i **Ukrajina** nastavljau da koriste GFS1986, dok **Albanija** koristi kombinaciju GFS1986 i GFS2011.
- **Gruzija, Kazahstan i Ukrajina primenjuju reforme radi okretanja prema upotrebi akrulnog/obračnskog računovodstva u javnom sektoru,** dok **Albanija** ima jasan plan da sa takvim reformama započne uz sveobuhvatan raspored implementacije. Ostalih **9** zemalja planiraju sprovođenje reforme, ali za sada nije razvijen sveobuhvatni raspored implementacije istih.

Računovodstvene metode koje se koriste u javnom sektoru: *Informacija o beleženju rashoda*

Zemlja	onako kako se unose obaveze	onako kako se primaju dobra i usluge	onako kako se obračunavju obaveze prema dobavljačima	onako kako se vrše plaćanja (ček ili bankovni transfer)
Albanija			v	
Azerbejdžan	v	v	v	v
Belorusija				v
Bosna i Hercegovina			v	
Bugarska	v	v	v	v
Hrvatska		v	v	
Gruzija				v
Kazahstan				v
Republika Kirgiz				v
Makedonija				v
Moldavija				v
Crna Gora				v
Ruska Federacija				v
Srbija				v
Tadžikistan				v
Turska				v
Ukrajina				v
Uzbekistan	v		v	v

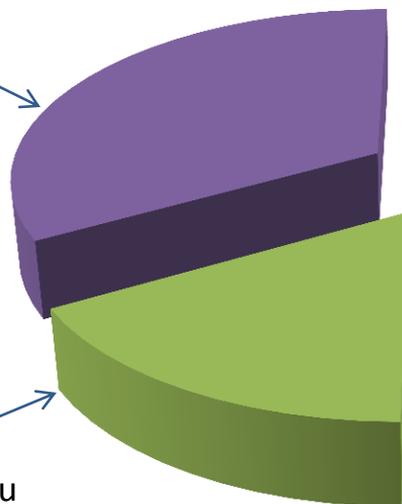
Postoji napredak u svim zemljama u oblasti osiguravanja veze između kontnog plana i ekonomskog segmenta budžetske klasifikacije

Napredak u oblasti uvođenja standarda u računovodstvo javnog sektora

standardi su planirani, ali rad na njima još uvek nije započet

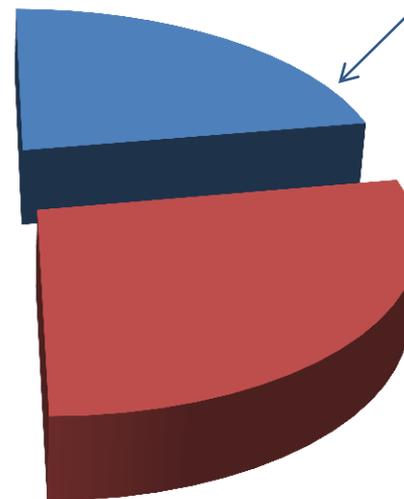
Bugarska, Hrvatska, Gruzija, Moldavija, Crna Gora, Tadžikistan

standardi su u procesu razvijanja, ali još uvek nisu odobreni

Republika Kirgiz, Ruska Federacija, Uzbekistan

standardi su u potpunosti razvijeni i odobreni
Albanija, Azerbejdžan, Kazahstan, Ukrajina

standardi su u procesu razvijanja, delimično su odobreni

Belorusija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Srbija, Turska

- **Bosna i Hercegovina, Kazahstan, Republika Kirgiz i Makedonija** su se opredelili da koriste međunarodne standarde (IPSAS) kao svoje nacionalne standarde, bez izmena istih
- U slučaju **11 zemalja** nacionalni standardi su razvijeni ili su u procesu razvijanja na osnovama IPSAS, uz određene promene istih

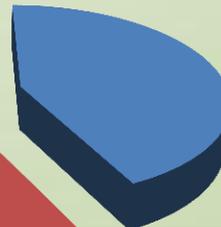
Dostupnost jedinstvenog konsolidovanog finansijskog izveštaja za javni sektor

- **14** zemalja objavljuje **jedinstveni konsolidovani finansijski izveštaj za javni sektor** u nekom obliku (**Gruzija, Kazahstan, Republika Kirgiz i Ukrajina** su dale negativan odgovor).
- U slučaju **8** zemalja takvi **finansijski izveštaji pokrivaju sve subjekte koji su uključeni u javni sektor**. U slučaju **6** zemalja, ovo nije slučaj. Najuobičajeniji izuzetak se odnosi na **javna finansijska i nefinansijska preduzeća ili državne korporacije**.
- **Konsolidovani finansijski izveštaji su predmet revizije od strane Vrhovne državne revizorske institucije** u slučaju svih zemalja koje izdaju takve izveštaje, osim kod **Belorusije i Tadžikistana**, i isti su **učinjeni javnim** dokumentom u slučaju svih zemalja (u najvećem broju slučajeva, preko Interneta).
- **U najvećem broju zemalja, računovodstvena osnova za konsolidovane finansijske izveštaje je ili modifikovana gotovinsko/akrulna ili čisto gotovinska osnova. Ruska Federacija** je jedina zemlja koja koristi akrulnu/obračunsku osnovu u ove svrhe.

*modifikovana
gotovinska ili
akrulna/obrač
unska*

gotovinski

*akrulna/
obračun
ska*

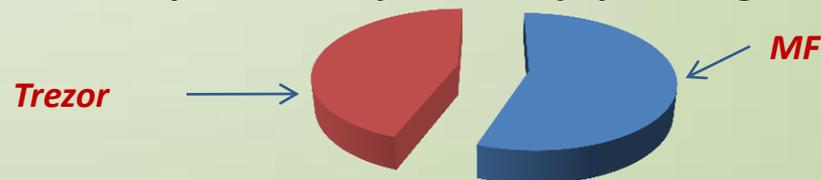

Sadržaj konsolidovanih finansijskih izveštaja

Zemlja	izveštaj o prihodu i rashodu	poređenje rashoda prema budžetu	bilans stanja	izveštaj o gotovinskom toku
Albanija	v		v	v
Azerbejdžan	v	v		
Belorusija	v			
Bosna i Hercegovina	v	v		v
Bugarska		v	v	v
Hrvatska	v		v	v
Gruzija	v	v	v	v
Makedonija	v	v		v
Moldovija	v	v	v	v
Crna Gora	v	v		v
Ruska Federacija	v	v	v	v
Srbija	v	v		v
Tadžikistan	v	v	v	v
Turska	v		v	
Ukrajina	v	v	v	v
Uzbekistan	v	v	v	v

Institucionalna uređenja

- **Ministarstvo finansija je institucija zadužena za formulisanje računovodstvenih politika i politika vezanih za finansijsko izveštavanje za javni sektor u svih 18 zemalja**
- U najvećem broju zemalja u kojima postoje računovodstveni standardi, ili se isti razvijaju ili planiraju, **Ministarstvo finansija je takođe zaduženo za uspostavljanje standarda** (Albanija i Turska imaju drugačija uređenja)
- **Metodološki ili Savetodavni računovodstveni odbor za javni sektor postoji u slučaju 8 zemalja** (Albanija, Azerbejdžan, Bosna i Hercegovina, Gruzija, Turska, Ukrajina i Uzbekistan), dok veliki broj ostalih zemalja planira da formira slična tela (Bugarska, Hrvatska, Republika Kirgiz, Kazahstan, Moldavija, Crna Gora, Srbija i Tadžikistan)
- **Ministarstvo finansija je zaduženo za pravljenje konsolidovanih finansijskih izveštaja u slučaju 10 zemalja, a u slučaju 8 zemalja je to odgovornost Trezora.**

Automatizacija računovodstva i finansijskog izveštavanja

- 8 zemalja je odgovorilo da je u njihovim zemljama računovodstvo automatizovano kao i da se u svim javnim institucijama koristi računovodstveni softver (Azerbejdžan, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Gruzija, Crna Gora, Ruska Federacija, Srbija, Turska)
- Obavezni standardni softver se koristi samo u slučaju tri zemlje (Kazahstan, Turska, Uzbekistan)
- Samo u slučaju Azerbejdžana i Turske javne insitucije obezbeđuju finansijske izveštaje finansijskim institucijama višeg nivoa preko web portala za javne insitucije. Hrvatska, Kazahstan i Ruska Federacija koriste druge formate za isključivo elektronsko podnošenje izveštaja.
- Proces konsolidacije ostaje da bude izazov za mnoge zemlje. Postojeći IT sistemi omogućavaju potpuno automatizovani proces konsolidacije u slučaju Albanije, Turske i Uzbekistana, dok u slučaju 7 zemalja, konsolidacija zahteva dodatno unošenje podataka u nekim fazama rada, a u slučaju drugih 7 zemalja, konsolidacija se vrši odvojeno i to ne preko IT sistema

Sistemi treninga se razvijaju

- **zvanično formulisani zahtevi kvalifikovanosti** za računovođe javnog sektora/stručnjake iz oblasti finansijskog upravljanja postoje u slučaju 11 zemalja
- **profesionalne organizacije (udruženja)** za računovođe javnog sektora koje nude oblike profesionalnog treninga funkcionišu u slučaju 7 zemalja, dok je u slučaju 11 zemalja takav oblik **treninga obezbeđen od strane drugih specijalizovanih organizacija**, koje su nekim slučajevima povezane sa MF
- **Sistemi nacionalnih sertifikacija** za računovođe javnog sektora postoje u slučaju **Albanije, Azerbejdžana i Bosne i Hercegovine**, dok su u većini ostalih zemalja sistemi ili u fazi formiranja ili je samo pitanje tek u fazi razmatranja
- Međutim, **dobijanje sertifikata se odražava u povećanom platnom rangu ili u dobijanju unapređenja** samo u slučaju **Kazahstana i Makedonije**
- U najvećem broju slučajeva, **MF igra veoma važnu ulogu u treningu** preko organizovanja trening kurseva, održavanja zavisnih trening centara, izvršavanju odgovornosti vezanih za sertifikovanje, itd.

Zaključci i predlozi u vezi upotrebe rezultata upitnika

- **U zemljama članicama ZPT, rad na izvršavanju plana reforme računovodstva i finansijskog izveštavanja za potrebe javnog sektora je još daleko od kompletiranja.**
- **Zemlje članice ZPT imaju bogata iskustva u ovoj oblasti koja mogu biti vredna njihovim kolegama iz drugih zemalja.**
- Biće nam zadovoljstvo da Vam pomognemo u vezi organizacije pratećih aktivnosti kako bi se Vaša iskustva podelila sa drugim kolegama

Moguće aktivnosti

- organizovanje tematske radne grupe na pitanja računovodstva i finansijskog izveštavanja za potrebe javnog sektora
- organizovanje pratećih sastanaka u malim grupama zainteresovanim zemljama, sa fokusom na specifična pitanja
- studijske posete (posebno se ohrabruje organizovanje multilateralnih studijskih poseta)
- naši stručnjaci su Vam na raspolaganju za pružanje odgovora na pitanja preko wiki stranica, video konferencija i preko učestvovanja na tematskim događajima